

PAMIĘCI PROFESORA
BOHDANA DOBRZAŃSKIEGO
(1909—1987)

Profesor Bohdan Dobrzański
(1909—1987)

W dniu 15 lipca 1987 r. zmarł w Warszawie w wieku 78 lat, emerytowany profesor zwyczajny, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, dr habil. Bohdan Dobrzański.

Prof. B. Dobrzański pochodził z Ukrainy, szkołę średnią kończył w Puławach, a studia rolnicze w Politechnice Lwowskiej w 1934 r. Tam też pracował przez kilka lat i uzyskał w 1939 r. doktorat.

Główny okres działalności naukowej prof. Dobrzańskiego wiąże się z Lublinem i naukowymi placówkami tego miasta. Tu mieszkał i pracował w latach 1946-1969 najpierw w Uniwersytecie M. Curie-Skłodowskiej, a później w Wyższej Szkole Rolniczej (obecnie Akademii Rolniczej). Tu habilitował się, został profesorem, a następnie członkiem Polskiej Akademii Nauk. Od 1969 r. mieszkał w Warszawie, nadal utrzymując ścisłą więź z Lublinem.

Działalność prof. Dobrzańskiego była wielostronna, przy czym zarówno w pracy badawczej, jak dydaktycznej, a także organizacyjno-naukowej miał wybitne osiągnięcia. W pracy naukowej kierował się zasadą, aby tematyka wynikała nie tylko z zamiłowania do wybranego kierunku, ale była też użyteczna nauce rolniczej. Następną Jego cechą w pracach badawczych było dążenie do kompleksowego rozwiązywania problemów naukowych.

Do szczególnie znaczących pod względem poznawczym należą Jego prace dotyczące: a) genezy i systematyki, zwłaszcza rędzin, oraz ewolucji gleb, w szczególności pod wpływem erozji, b) dynamiki właściwości, przede wszystkim wodnych, w glebach lessowych i w piaskowych, c) podniesienia urodzajności gleb lekkich, w tym także przez przebudowę ich profilu, d) badania właściwości fizycznych gleb za pomocą nowych, własnych metod (opracowanych wspólnie).

Był inicjatorem i współautorem wielu map glebowych Polski w różnych podziałkach, np.: 1 : 1 000 000, 1 : 300 000, 1 : 500 000, oraz współautorem mapy gleb Europy w skali 1 : 2 500 000 i 1 : 1 000 000 opracowanych z inicjatywy FAO (był członkiem zespołu do spraw gleboznawczych tej organizacji). W ostatnich latach zainicjował w Instytucie Agrofizyki nowy kierunek badawczy — fizykę roślin i płodów rolnych — ważny dla prac hodowlanych i procesów technologicznych.

Dorobek naukowy prof. Dobrzańskiego jest imponujący, wynosi około 300 publikacji (samodzielnych i współautorskich), większość z nich to prace naukowo-badawcze. Od przeszło 20 lat kierował faktycznie gleboznawstwem polskim.

Ogromne są zasługi prof. Dobrzańskiego w dziedzinie kształcenia kadry naukowej i dydaktycznej. Będąc kontynuatorem szkoły znakomitego polskiego gleboznawcy — prof. A. Musierowicza, stworzył własną szkołę gleboznawczą, był bowiem wychowawcą licznej kadry naukowej i fachowej. Był promotorem 30 doktorów, przy czym 15 z nich uzyskało stopień doktora habilitowanego, a 9 — tytuł profesora. Wielu uczniów Pro-

fesora kieruje zakładami naukowymi w Lublinie i w innych miastach Polski. Ponad 200 studentów wykonało pod Jego opieką prace magisterskie. Z uczniami swymi utrzymywał do ostatnich dni przyjacielskie stosunki, ciesząc się ich sukcesami.

Do specjalnej formy pracy dydaktycznej prof. Dobrzańskiego można zaliczyć Jego podręczniki, skrypty i przewodniki z zakresu gleboznawstwa dla słuchaczy wyższych uczelni, dla szkół średnich oraz broszury dla masowego odbiorcy — łącznie ponad 40 pozycji (niektóre w wielu wydaniach).

Wyjątkowo duży jest wkład prof. Dobrzańskiego w organizację nauki w Polsce. Zorganizował i kierował przez 23 lata Katedrą Gleboznawstwa na Wydziale Rolnym Uniwersytetu, a następnie Wyższej Szkoły Rolniczej w Lublinie. Był inicjatorem, organizatorem i kierownikiem pierwszej w Polsce Katedry Gleboznawstwa na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi w Uniwersytecie w Lublinie. Zorganizował i kierował przez kilka lat Pracownią Gleboznawstwa Melioracyjnego w Instytucie Melioracji i Użytków Zielonych. Z jego inicjatywy powołany został w 1968 r. w Lublinie Zakład, a następnie Instytut Agrofizyki PAN, którym kierował do 1980 r. W latach 1969-1979 kierował Katedrą Gleboznawstwa w SGGW-AR w Warszawie.

Wiele czasu i energii poświęcił prof. Dobrzański na stanowisku rektora Uniwersytetu M. C. Skłodowskiej w Lublinie (1952-1955), a następnie jako organizator i rektor Wyższej Szkoły Rolniczej (1955-1959 i 1968-1969). Przez 20 lat był redaktorem sekcji rolniczej w wydawnictwie (ciągłym) *Annales UMCS*, a przez 2 lata jego redaktorem naczelnym.

Niemale są zasługi prof. Dobrzańskiego dla Polskiej Akademii Nauk. Pełnił w niej funkcję zast. sekretarza naukowego, a także sekretarza Wydziału Nauk Rolniczych i Leśnych, był członkiem Prezydium PAN oraz kierował Komitetem Gleboznawstwa i Chemii Rolnej.

Wyrazem troski Profesora o należną rangę polskiego gleboznawstwa w świecie i upowszechnienie tej dyscypliny były Jego starania, uwieńczone sukcesem w 1968 r., o powołanie *Polish Journal of Soil Science* — czasopisma o zasięgu międzynarodowym, którego był redaktorem naczelnym do ostatnich dni. Zorganizował również druk zeszytów specjalnych *Problemy Agrofizyki*. Był także redaktorem naczelnym *Roczników Nauk Rolniczych* serii D (monografie).

Żywy był udział prof. Dobrzańskiego w pracach licznych rad naukowych i technicznych oraz komisjach. Należał do różnych towarzystw naukowych, krajowych i zagranicznych. Na szczególne podkreślenie zasługuje Jego udział w Polskim Towarzystwie Gleboznawczym. Zorganizował Oddział Lubelski, a także sprawował przez wiele lat funkcję wiceprzewodniczącego Zarządu Głównego.

Prof. B. Dobrzański za swój ogromny wkład do nauki polskiej był

wielokrotnie wyróżniany licznymi nagrodami (państwowymi, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Sekretarza Polskiej Akademii Nauk i innymi), a także wysokimi odznaczeniami państwowymi (Sztandar Pracy I klasy, Krzyż Komandorski Orderu Polonia Restituta i wiele innych).

Uniwersytet M. C. Skłodowskiej, Akademia Rolnicza w Lublinie oraz Akademia Rolniczo-Techniczna w Olsztynie obdarzyły Go godnością doktora *honoris causa*. Świadectwem uznania dla Jego osiągnięć było powołanie Go na członka honorowego Węgierskiej Akademii Nauk, Wszeczhwiązkowej Rolniczej Akademii Nauk ZSRR i Rolniczej Akademii Nauk NRD.

Niezależnie od tego oficjalnego uznania, wyrażanego nagrodami i odznaczeniami, prof. Dobrzański cieszył się, ze względu na swoją ogromną kulturę i życzliwość dla wszystkich, a także pogodne usposobienie, powszechną sympatią i szacunkiem.

W zmarłym nauka polska straciła wybitnego uczonego i organizatora nauki w dziedzinie gleboznawstwa, znakomitego nauczyciela i wychowawcę, człowieka wielkiej miary i z ogromnym autorytetem.

Stanisław Uziak

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH PUBLIKACJI PROF. B. DOBRZAŃSKIEGO

I. PRACE NAUKOWO-BADAWCZE

1. Wartość nawozowa supertomasyny pod buraki pastewne w świetle doświadczeń polowych (z A. Musierowiczem). *Uprawa Roślin i Nawożenie*, Nr 2, Poznań 1934.
2. Wartość supertomasyny w świetle doświadczeń przeprowadzonych na łąkach torfowisk niskich (z A. Musierowiczem). *Uprawa Roślin i Nawożenie*, Nr 11-12, Poznań 1934.
3. Materiały do poznania dynamiki gleb polskich (z A. Musierowiczem). *Uprawa Roślin i Nawożenie*, Nr 3, Poznań 1935.
4. Przyczynek do poznania wpływu nawożenia mineralnego na wysokość i jakość plonów siana łąk górskich (z A. Musierowiczem). *Łąka i torfowisko*, Warszawa 1937.
5. Potrzeby nawozowe Połonin Huculsczyny i pasma gór Baby Ludowej i Czywczyna (z A. Musierowiczem). *Kosmos A.*, t. LXIII, z. 2, Lwów 1938.
6. Mapa gleb północnej części krawędzi Podola i terenów przyległych (z A. Musierowiczem i A. Wondrauschem). *Rocz. Nauk Rol. i Leś.* t. L, Poznań 1948.
7. Studia gleboznawcze nad lessami północnej krawędzi Podola. *Annales UMCS*, sec. E, vol. I, 1946.
8. Regradacja bielcowych gleb lessowych. *Annales UMCS*, sec. B, vol. II, Lublin 1947.
9. Gospodarka wodą w glebie lessowej. *Annales UMCS*, sec. B, vol. II, 1947.
10. Rola frakcji koloidalnej w szczyrku zbielicowanym przy magazynowaniu składników pokarmowych dla roślin. *Annales UMCS*, sec. E, vol. II, 1947.
11. Charakterystyka niektórych gleb lessowych północnej krawędzi Podola. *Annales UMCS*, sec. E, vol. II, 1947.
12. Badania gleboznawcze terenów Sośnica (z J. Piszczkiem). *Annales UMCS*, sec. E, vol. II, 1947.

13. Rzekome lessy i rzekome gleby w okolicy Leżajska (z A. Malickim). Annales UMCS, sec. B, vol. III, 1948.
14. Mapa gleb powiatu mieleckiego (z J. Piszczkiem). Annales UMCS, sec. B, vol. III, 1948.
15. Dynamika gleb piaszczystych. Annales UMCS, sec. B, vol. IV, 1949.
16. Mady w dolinie Wisłoka (z A. Nipaniczem). Annales UMCS, sec. B, vol. IV, 1949.
17. Gleby woj. krakowskiego i rzeszowskiego (z A. Malickim). Annales UMCS, sec. B, vol. IV, 1949.
18. Badania terenowe i laboratoryjne gleb obszaru przeznaczonego pod doświadczenia melioracyjne w Lublinie. Annales UMCS, sec. E, vol. IV, 1949.
19. Występowanie rędzin na skałach fliszu karpackiego. Annales UMCS, sec. E, vol. V, 1950.
20. Wstępne badania nad łąkami południowo-wschodniej Lubelszczyzny (z J. Motyką i S. Zawadzkiem). Annales UMCS, sec. E, vol. V, 1950.
21. Projekt układu pól na erodowanych czarnoziemach w Werbkowicach (z S. Ziemnickim). Annales UMCS, sec. E, vol. VI, 1951.
22. Gleby Zakładu Naukowo-Doświadczalnego Felin (z S. Zawadzkiem). Annales UMCS, sec. E, vol. VI, 1951.
23. Wpływ wieloletniego nawożenia na fizyczne własności gleby. Annales UMCS, sec. E, vol. VIII, 1953.
24. Próba wapnowania bielcowych gleb piaszczystych lessem (z K. Orzechowską). Annales UMCS, sec. E, vol. VIII, 1953.
25. Metoda oznaczania współczynnika przepuszczalności gleb (z S. Ziemnickim). Annales UMCS, sec. E, vol. VIII, 1953.
26. Glin ruchomy w glebach terenów fliszowych (z J. Wondrauschową). Annales UMCS, sec. E, vol. VIII, 1953.
27. Fizyko-chemiczna i biologiczna charakterystyka niektórych gleb Kotliny Kłodzkiej (z A. Szemberem i S. Zawadzkiem). Annales UMCS, sec. E, vol. VIII, 1953.
28. Wpływ erozji na ewolucję czarnoziemów (z B. Zbysławem). Roczn. Nauk Rol., ser. F, t. 71, z. 1, 1953.
29. Przyrodniczo-genetyczna klasyfikacja gleb Polski (z innymi autorami). Roczn. Nauk Rol., ser. D, t. 74, 1956; wyd. II, Roczn. Glebozn., t. VII, z. 2, 1959.
30. Czarnoziemy na lessach Przedkarpacia (z B. Zbysławem). Annales UMCS, sec. E, vol. X, 1955.
31. Procesy glebowe a melioracje rolne. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol., z. 3, 1956.
32. Das Problem der Wassererosion der Böden in Polen. VI° Congres International de la Science du Sol, VI, 36, Paris 1956.
33. Wpływ wieloletniego nawożenia na właściwości i żyzność lekkiej gleby bielcowej. Annales UMCS, sec. E, vol. XI, 1957.
34. Gleby terenu dorzecza Białej Wody (z J. Glińskim, T. Guzem, J. Pomianem). Roczn. Nauk Rol., ser. F, t. 72, z. 3, 1958.
35. Ustalenie metodyki oznaczania składu mechanicznego gleb. Roczn. Glebozn., dod. do t. VII, 1958.
36. Influence de la fumure sur la teneur en humus des sols. Réunion des Commissions II et V de 24 au 31 aout, Hambourg 1958.
37. Erozja wodna w terenie występowania rędzin kredowych na przykładzie gleb pola przeciwerozyjnego w Nowosiólkach (z J. Borowcem). Annales UMCS, sec. E, vol. XIII, 1960.
38. Gleby Rolniczego Zakładu Doświadczalnego Elizówka z uwzględnieniem wpływu erozji wodnej (z J. Borowcem i J. Gawlikiem). Annales UMCS, sec. E, vol. XIII, 1960.

39. Zasobność gleb województwa rzeszowskiego w łatwo dostępny dla roślin fosfor i potas (z J. Pomianem). *Annales UMCS, sec. E, vol. XII, 1959.*
40. Badania gleb obszaru przeznaczonego do nawodnienia wodami ściekowymi miasta Lublina (z S. Uziakiem i S. Zawadzkiem). *Annales UMCS, sec. E, vol. XII, 1959.*
41. Zależność rozwoju niektórych grup drobnoustrojów glebowych od ukształtowania terenu dorzecza Grajcarka (z J. Gawlikiem). *Annales UMCS, sec. E, vol. XIV, 1961.*
42. Charakterystyka gleb RZD Czesławice (z R. Turskim i J. Pomianem). *Annales UMCS, sec. E, vol. XIV, 1961.*
43. Tarasowanie zboczy jako wynik kształtowania erodowanych gleb dorzecza Białej Wody i Czarnej Wody (z J. Glińskim i T. Guzemu). *Rocz. Glebozn., t. IX, z. 2, 1960.*
44. Z badań wpływu erozji wodnej na ewolucję gleb w Polsce. *Wiad. IMUZ, t. I, z. 4, 1960.*
45. Influence of the parent rock and of utilization of the land on the mobile aluminum content in the soil. *Transactions of 7th International Congress of Soil Science, vol. II, Madison 1960.*
46. Changes of structure and properties of mountain soils under the influence of terracing (z J. Glińskim). *Transactions of 7th International Congress of Soil Science, Madison 1960.*
47. Zróżnicowanie pokrywy glebowej Pogorów Chełmskich na przykładzie gleb RZD Uhrusk (z J. Borowcem). *Annales UMCS, sec. E, vol. XVI, 1961.*
48. Przydatność rolnicza gleb dorzecza górnego biegu Grajcarka (z J. Glińskim i T. Guzemu). *Rocz. Nauk Rol., ser. D, t. 96, 1962.*
49. Charakterystyka erodowanych gleb dorzecza Czarnej Wody (z J. Glińskim, T. Guzemu i J. Pomianem). *Rocz. Nauk Rol., ser. D, t. 96, 1962.*
50. Porównanie różnych sposobów pobierania próbek glebowych do oznaczania odczynu oraz przyswajalnego fosforu i potasu (z I. Dechnikiem). *Post. Nauk Rol., nr 2(80), 1963.*
51. Zależność zawartości różnych form boru w bielcowej glebie lekkiej od rodzaju wieloletniego nawożenia. *Zesz. Probl. Post. Nauk Rol., z. 40a, 1963.*
52. Przydatność użytkowa gleb Karpat fliszowych. *Rocz. Glebozn., dod. do t. XIII, 1963*
53. Dynamika wilgotności gleby wytworzonej z piasku użytkowanej pod uprawą polową i lasem (z H. Domżałem). *Annales UMCS, sec. E, vol. XVIII, 1963.*
54. Sroawnenije niekotorych metodow analiza mechaniczeskowo sostawa poczw (z A. Musierowiczem). *Sbornik robot po metodikie issledowanij w oblasti fiziki poczw. A. N-Is I, Leningrad 1964.*
55. Rendzinas and their place in the soil classification, VIIIth International Congress of Soil Science, V, Bucharest 1964.
56. Zależność występowania rędzin na Wyżynie Lubelskiej od działania erozji wodnej. *Annales UMCS, sec. E., vol. XIX, 1964.*
57. Zasobność gleb użytków zielonych w rejonie Kanału Wieprz—Krzna w miedź i kobalt (z J. Glińskim). *Annales UMCS, sec. E, vol. XIX, 1964.*
58. Wlijanije pachoty na strukturu poczwiennowo pokrowa erodirowanow tieritorii. Izmienienije poczw pri okulturiwanii, ich kliasifikacija i diagnostika. *MCCn., PJJJ, Moskwa 1965.*
59. Wstępne wyniki doświadczeń z orką melioracyjną na glebie wytworzonej z piasku (z H. Domżałem i S. Nawrockim). *Zesz. Probl. Post. Nauk Rol., z. 50b, 1965.*
60. Próba oceny wartości rolniczej gleb uprawnych (z I. Dechnikiem, J. Glińskim). *Post. Nauk Rol., nr 5, 1965.*

61. Wartość rolnicza gleb uprawnych województwa lubelskiego określona na podstawie ich zasobności i plonowania (z I. Dechnikiem, J. Glińskim, R. Turskim). *Annales UMCS*, sec. E, vol. XXI, 1965.
62. Quantitative direct spectrographic determination of trace elements in soils (z J. Glińskim, J. Magierskim i M. Malickim). *Agrochimica*, vol. X, nr 3, 1966.
63. Properties of humic acids of soils from eroded areas (z R. Turskim). *Pol. J. Soil Sci.*, vol. I, nr 1, 1968.
64. Changes of some soil properties in a cause of time on the Trajan Wall (Romania) (z J. Glińskim, J. Pomianem, R. Turskim). *Pol. J. Soil Sci.*, vol. I, nr 1, 1968.
65. The distribution of trace elements in profiles of eroded soil (z J. Glińskim). *Pol. J. Soil Sci.*, vol. I, nr 2, 1968.
66. Próba zmiany niektórych właściwości fizycznych gleby piaszczystej przez przebudowanie jej profilu (z H. Domżałem). *Zesz. Probl. Post. Nauk Rol.*, z. 77a, 1968.
67. Wpływ melioracyjnej orki na wilgotność i zapas wody w glebie wytworzonej z piasku (z H. Domżałem). *Zesz. Probl. Post. Nauk Rol.*, z. 77b, 1968.
68. Badania przydatności metody elektrometrycznej do pomiaru dynamiki wilgotności gleb, wytworzonych z piasków w warunkach doświadczeń uprawowo-nawozowych (z H. Domżałem i M. Malickim). *Zesz. Probl. Post. Nauk Rol.*, z. 77b, 1968.
69. Pokrywa glebowa województwa lubelskiego (z S. Uziakiem). *Prz. Geogr.*, t. XLI, z. 1, 1969.
70. Z badań następczego wpływu orki melioracyjnej na fizyczne i chemiczne właściwości gleb wytworzonych z piasków (z H. Domżałem). *Annales UMCS*, sec. E, vol. XXII, 1967.
71. Ocena przydatności gleb województwa lubelskiego dla uprawy tytoniu na podstawie ich aktualnej bonitacji i uzyskiwanych plonów (z R. Turskim, I. Dechnikiem, J. Glińskim). *Annales UMCS*, sec. E, vol. XXIII, 1968.
72. Zróżnicowanie pokrywy glebowej Roztocza na przykładzie gleb okolic Panaśówki (z R. Turskim, J. Borowcem, J. Glińskim, H. Domżałem). *Annales UMCS*, sec. E. vol. XXIII, 1968.
73. Zależność plonowania włókna lnu od typologii, zasobności i bonitacji gleb (z T. Przybyszem, B. Szotem). *Annales UMCS*, sec. E, vol. XXIII, 1968.
74. The application of statistical model for proportional data in pedological studies (z T. Przybyszem). *Pol. J. Soil Sci.*, vol. II, nr 1, 1969.
75. Influence of water erosion on the distribution of trace elements in soils and on soil organic compounds (z J. Glińskim, R. Turskim). *Geological Institute Technical and Economical Bulletins. Ser. C, Pedology*, nr 18, Bucharest 1970. In Memoriam N. C. Cernescu et M. Popovat.
76. Występowanie niektórych pierwiastków w glebach województwa rzeszowskiego w zależności od rodzaju skały macierzystej i typologii gleb (z J. Glińskim i S. Uziakiem). *Annales UMCS*, sec. E, vol. XXIV, 1969.
77. Wpływ pyłów z cementowni na niektóre właściwości gleb (z J. Glińskim, M. Misztalem). *Rocz. Glebozn.*, t. XXI, z. 2, 1970.
78. Występowanie mikroskładników w glebach Bieszczadów (z J. Glińskim). *Rocz. Glebozn.*, t. XXI, z. 2, 1970.
79. Wpływ związków chemicznych stosowanych do odśnieżania na zasolenie gleb zieleńców Warszawy (z Z. Czerwińskim, S. Borkiem, M. Kępka, T. Majsterkiewiczem). *Rocz. Glebozn.*, t. XXII, z. 1, 1971.
80. An electromagnetic apparatus for determination of stickness of soil (z M. Grochowiczem, R. Orłowskim, R. Walczakiem). *Pol. J. Soil Sci.*, vol. IV, nr 1, 1971.
81. The availability of the method of desorption of nitrogen for estimation of the

- surface area of soil material (z J. Stawińskim, R. Walczakiem). *Pol. J. Soil Sci.*, vol. IV, nr 2, 1971.
82. Rozmieszczenie mikroelementów w profilach gleb strefy tropikalnej i umiarkowanej (z J. Glińskim i Vu Cao Thai). *Annales UMCS, sec. E*, vol. XXVI, 1971.
 83. Wpływ warunków ekologicznych na właściwości sorpcyjne gleb wytworzonych ze skał węglanowych Wietnamu Północnego i Polski (z R. Turskim, Ngo van Phu). *Annales UMCS, sec. E*, vol. XXVI, 1971.
 84. Zależność plonowania buraka cukrowego od odczynu, zasobności w P_2O_5 i K_2O oraz bonitacji gleb województwa kieleckiego (z I. Dechnikiem, R. Turskim). *Annales UMCS, sec. E*, vol. XXVI, 1971.
 85. Plonowanie zbóż w zależności od typologii gleb niektórych rejonów województwa rzeszowskiego (z I. Dechnikiem, J. Glińskim, B. Szotem). *Annales UMCS, sec. E*, vol. XXVI, 1971.
 86. Ocena przydatności gleb województwa rzeszowskiego dla uprawy buraka cukrowego (z I. Dechnikiem, J. Glińskim, B. Szotem). *Annales UMCS, sec. E*, vol. XXVI, 1971.
 87. Ocena przydatności rolniczej surowców odpadowych z przemysłu i kopalnictwa. Część I. Właściwości chemiczne i fizyczne odpadów z przemysłu i kopalnictwa zastosowanych w doświadczeniach polowych (z J. Gastołem i J. Sytkiem). *Rocz. Nauk Rol., ser. A*, t. 98, z. 1, 1972.
 88. Rędziny Wyżyny Lubelskiej wytworzone ze skał węglanowych okresu kredowego (z R. Turskim). *Rocz. Nauk Rol., ser. D*, t. 148, Warszawa 1972.
 89. The relationship between some elements content in soils of tropical and moderate zones (z J. Glińskim i Vu Cao Thai). *Pol. J. Soil Sci.*, vol. V, nr 1, 1972.
 90. Typologia i właściwości gleb wytworzonych z gliny zwałowej zlodowacenia środkowopolskiego (z S. Borkiem, Z. Brogowskim, K. Czarnowską, Z. Czerwińskim, M. Kępką, K. Konecką-Betley, A. Kuźniarową, I. Łakomcem, Cz. Święcickim). *Rocz. Nauk Rol., ser. D*, t. 151, 1973.
 91. Wpływ intensyfikacji rolnictwa na właściwości wodne gleby (z B. Gotchold, R. Obrączką). *Zesz. Probl. Post. Nauk Rol.*, z. 145, 1973.
 92. The possibilities for the application of soil surface measurements in the evaluation of some soil properties (z I. Dechnikiem, J. Stawińskim). *10th International Congress of Soil Science*, vol. I, Moscow 1974.
 93. The distribution of energetic compounds in mechanical particles of some soils (z Z. Brogowskim, K. Konecką-Betley). *Pol. J. Soil Sci.*, vol. VII, nr 2, 1974.
 94. The new apparatuses for measurement of physico-mechanical soil properties (z I. Dechnikiem, A. Pukosem). *Zesz. Probl. Post. Nauk Rol.*, z. 168, 1975.
 95. Badania gleboznawcze Parku Łazienkowskiego w Warszawie w nawiązaniu do ochrony środowiska. Cz. I. Charakterystyka gleb (z S. Borkiem, K. Czarnowską, Z. Czerwińskim, D. Czępińską-Kamińską, M. Kępką, K. Konecką-Betley, A. Kusińską, A. Mazurkiem, J. Praczem). *Rocz. Nauk Rol., ser. A*, t. 101, z. 1, 1975.
 96. Badania gleboznawcze Parku Łazienkowskiego w Warszawie w nawiązaniu do ochrony środowiska. Cz. II. Wpływ aglomeracji miejskiej na gleby i rośliny (z K. Czarnowską, Z. Czerwińskim, K. Konecką-Betley, J. Praczem). *Rocz. Nauk Rol., ser. A*, t. 101, z. 1, 1975.
 97. Wartość rolnicza gleb wschodniej Polski (z I. Dechnikiem, J. Glińskim, R. Turskim, B. Szotem, R. Dębickim). *Rocz. Nauk Rol., ser. D*, t. 161, 1976.
 98. Charakterystyka sił lepkości w glebie wytworzonej z lessu (z I. Dechnikiem, J. Lipcem, R. Orłowskim). *Rocz. Glebozn.*, t. XXVII, z. 4, 1976.

99. Soil aggregation and water-stability index (z B. Witkowską i R. Walczakiem). Pol. J. Soil Sci., vol. VIII, nr 1, 1976.
100. An attempt to diagnose the genetic horizons of soils on the basis of the content of exchangeable metal cations in mechanical fractions (z Z. Brogowskim, A. Kusińską, K. Zembrzycką). Pol. J. Soil Sci., vol. IX, nr 2, 1976.
101. Powierzchnia właściwa gleb Polski (z I. Dechnikiem, J. Glińskim, H. Pondelem, J. Stawińskim). Roczn. Nauk Rol., ser. D, 1977.
102. Procesy glebowe i właściwości gleb aglomeracji miejskiej na przykładzie Ogrodu Saskiego w Warszawie (z Z. Czerwińskim, J. Praczem, A. Mazurkiem). Człowiek i środowisko, 1(1), 1977.
103. Procesy kształtowania się gleb wytworzonych z gliny zwałowej Wysoczyzny Siedleckiej (z K. Konecką-Betley, D. Czępińską-Kamińską). Zesz. Nauk. SGGW-AR, Rolnictwo, nr 16, 1977.
104. Soil oxygen conditions for emergence of tomato seedlings (z J. Glińskim, S. Łabudą, W. Stępniewskim). Pol. J. Soil Sci., vol. XI, nr 2, 1978.
105. Application of scanning microscopy in studies of the morphology of mechanical fractions of soils (z Z. Brogowskim, J. Koconiem). Pol. J. Soil Sci., vol. XI, nr 1, 1978.
106. Morphology of natural zeolites occurring in soil as determined by electron microscopy (z Z. Brogowskim, J. Koconiem). Biuletyn de l'Academie Polonaise des Sciences. Serie des Sciences de la Terre, vol. XXVII, nr 1-2, 1979.
107. A conductometric method for the control of the moisture dynamics of mineral soils (z M. Malickim). Pol. J. Soil Sci., vol. XII, nr 2, 1979.
108. The influence of the ionic character of a flocculent on the aggregation of soil material (z M. Hajnosem). Pol. J. Soil Sci., vol. XII, nr 2, 1979.
109. Temperature effect on the horizontal infiltration process in soil (z H. Czachorem). Roczn. Glebozn., t. XXXII, z. 3, 1981.
110. Water permeability as a factor of the soil structure (z B. Witkowską-Walczak). Roczn. Glebozn., t. XXXII, z. 3, 1981.
111. Charakterystyka warunków przyrodniczych Kampinoskiego Parku Narodowego (zespołowa) (w:) „Wpływ działalności człowieka na środowisko glebowe KPN”. Wyd. SGGW-AR, Warszawa 1983.
112. Suitability of some soil conditioners and waste substances for decreasing soil susceptibility to erosion (z I. Dechnikiem, R. Dębickim, J. Lipcem). Pol. J. Soil Sci., vol. XV, nr 2, 1982.
113. Kryteria wyróżnienia i przestrzenne ujęcie gleb Polski według FAO (z F. Kuźnickim, S. Białouszem). Roczn. Nauk Rol., ser. D, t. 188, 1984.
114. Wpływ agregacji czarnoziemiu na jego wodno-powietrzne charakterystyki (z B. Witkowską-Walczak, R. Walczakiem). Zesz. Probl. Post. Nauk Rol., z. 315, 1986.
115. Morfologia, struktura i ultrastruktura ziarn pyłu gleb piaskowych Kampinoskiego Parku Narodowego. (W:) „Wpływ działalności człowieka na środowisko glebowe Kampinoskiego Parku Narodowego (1984-1985)” (z Z. Brogowskim, J. Koconiem, M. Okołowicz). Wyd. SGGW-AR, Warszawa 1986.

II. PODRĘCZNIKI, SKRYPTY, BROSZURY, MAPY

1. Nawożenie łąk górskich — Carynek. Lwów 1938.
2. Gleba, rozdz. (W:) „Agrotechnika”. PWRiL, Warszawa 1950; wyd. II, 1952; wyd. III, 1956; wyd. IV, 1964.
3. Podstawowe wiadomości o glebie. PWRiL, Warszawa 1952.
4. Gleba i jej żyzność (z M. Strzemskim). Upowszechnienie Wiedzy Rolniczej, PWRiL, Warszawa 1952.

5. Rosyjsko-polski słownik rolniczy (zespołowa). PWRiL, Warszawa 1952.
6. Przewodnik metodyczny do podręcznika gleboznawstwa — dla rolniczych studiów zaocznych. Warszawa 1953; wyd. II, 1954; wyd. III, 1955; wyd. IV, 1956; wyd. V, 1962; wyd. VI, SGGW 1965 (z J. Chlipalską).
7. Erozja gleb w Polsce (z A. Malickim i S. Ziemnickim). PWRiL, Warszawa 1953.
8. Podstawowe wiadomości o glebach i ich ulepszeniu. Biblioteka Dwuletних Kursów Szkolenia Masowego. PWRiL, Warszawa 1954.
9. Podstawowe wiadomości o glebie i melioracjach. Podstawy Rolnictwa. Cz. I. Dla uczestników masowego szkolenia rolniczego. PWRiL, Warszawa 1955.
10. Gleboznawstwo, rozdz. VII. (W:) Przewodnik Budownictwa Wodno-Melioracyjnego. t. I, PWRiL, Warszawa 1955.
11. O naszych glebach. PZWS, Warszawa 1955.
12. Wiadomości o glebie. Produkcja roślinna i jej organizacja. PWRiL, Warszawa 1956.
13. Mapa gleb Polski w skali 1 : 1 000 000 (z innymi autorami). PWRiL, Warszawa 1950.
14. Mapa gleb Polski w podziale 1 : 1 000 000 (z innymi autorami). Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa, Warszawa 1958.
15. Mapa gleb Polski, podziałka 1 : 300 000 (z innymi autorami), arkusz Zamość, arkusz Kielce, arkusz Przemyśl, arkusz Nowy Sącz, arkusz Lublin. Państw. Przeds. Wyd. Geol., Warszawa 1959.
16. Najważniejsze wiadomości o glebie. Uprawa roślin. T. I. Podręcznik dla SPR (z Z. Kłockowskim i S. Wiśniewskim). PWRiL, Warszawa 1960; wyd. II, 1962; wyd. III, 1963; wyd. IV, 1964; wyd. V, 1966.
17. Gleby i ich wartość użytkowa. PWRiL, Warszawa 1961; wyd. II, 1966.
18. Rozpoznawanie gleb i podstawy kartografii gleboznawczej. (z S. Uziakiem i S. Zawadzkiem). Skrypt WSR, Lublin 1963; wyd. II, 1965; wyd. III, 1967.
19. Gleby i ich rozmieszczenie (Geografia Powszechna), T. I, PWN, Warszawa 1963.
20. Wielka Encyklopedia PWN. Hasła: gleboznawstwo, geografia gleb, gleba i inne. PWN, Warszawa 1963.
21. Encyklopedia — Przyroda i Technika. Hasła: gleba, gleby Polski. Wiedza Powszechna, Warszawa 1963; wyd. II, 1967.
22. Zarys geografii gleb. PWN, Warszawa 1966.
23. Atlas Świata PWN, mapki barwne gleb Europy (z R. Turskim). Azja, Australia, Afryka, Ameryka Północna i Południowa. (z S. Uziakiem). Warszawa 1965-1966.
24. Mapa gleb Polski w skali 1 : 2 500 000, barwna (z R. Turskim i S. Uziakiem). PWRiL, Warszawa 1966.
25. Soil map of Europe 1 : 5 000 000 (z innymi autorami). FAO, Belgium 1965.
26. Gleboznawstwo. Podręcznik dla techników wodno-melioracyjnych. PWRiL, Warszawa 1966; wyd. II, 1970; wyd. III, 1972; wyd. IV, 1983.
27. Rozpoznawanie i analiza gleb. Skrypt dla studentów biologii i geografii (z S. Uziakiem). UMCS, Lublin 1966; wyd. II uzupełn., PWN, Warszawa 1970; wyd. III, PWN, Warszawa 1972.
28. Wiadomości o glebach. Ogólna uprawa roślin. T. I. Podręcznik dla techników rolniczych (z S. Bacem i T. Bartoszkim). PWRiL, Warszawa 1967.
29. Wskazówki do ćwiczeń z gleboznawstwa i chemii rolnej. Skrypt dla studentów Wydziału Ekonomiczno-Rolniczego. Cz. III. Ćwiczenia terenowe (z T. Barszczakiem, H. Głębowskim, S. Mercikiem). SGGW, Warszawa 1969.
30. Nowoczesna uprawa roślin (z Z. Czerwińskim, A. Jakubiec, I. Matelą, D. Nelken, H. Nowak, J. Stelmachem). Podręcznik dla uczestników Przysposobienia Rolniczego. PWRiL, Warszawa 1969; wyd. II, 1971; wyd. III, 1975; wyd. IV, 1979; wyd. V, 1980; wyd. VI, 1981; wyd. VII, 1984; wyd. VIII, 1986.
31. Uprawa roślin. Cz. I (z A. Jakubiec, I. Matelą). Podręcznik dla Szkół Przy-

- sposobienia Rolniczego. PWRiL, Warszawa 1968; wyd. II, popraw., 1970; wyd. III, uzupełn., 1972; wyd. IV, 1974.
32. Gleboznawstwo. Zajęcia praktyczne (z J. Borowcem, J. Glińskim, R. Turskim, S. Uziakiem, J. Wondrausch, S. Zawadzkiem). Skrypt dla studentów wydziałów rolniczych WSR. PWN, Warszawa 1970; wyd. II, 1971.
 33. Uprawa roślin (z S. Bacem i T. Bartoszkim). T. I. Podręcznik dla techników rolniczych. PWRiL, Warszawa 1970; wyd. II, 1971; wyd. III, 1972; wyd. IV, 1973; wyd. V, 1974; wyd. VI, 1977; wyd. VII, 1979; wyd. VIII, 1979, wyd. IX, 1981; wyd. X, 1984.
 34. Polska — Mapa gleb w skali 1 : 500 000 (praca zbiorowa) oraz Gleby Polski — objaśnienia do mapy gleb (z J. Siutą, M. Strzemskim, T. Witkiem, S. Zawadzkiem). Całość wydana przez Wyd. Geolog., Warszawa 1972.
 35. Znaczenie fizyki wody glebowej w gleboznawstwie i melioracjach wodnych (z K. Michałowską, R. Walczakiem). Problemy Agrofizyki 10, 1973.
 36. Zarys gleboznawstwa ogólnego. Skrypt, UMCS, Lublin 1973.
 37. Zarys charakterystyki gleb Polski (z J. Siutą, M. Strzemskim, T. Witkiem, S. Zawadzkiem). Wyd. Geolog., Warszawa 1973.
 38. Mapa gleb Polski w skali 1 : 1 000 000. Charakterystyka gleb wyróżnionych na mapie gleb Polski w skali 1 : 1 000 000 (z S. Kowalińskim, F. Kuźnickim, T. Witkiem i S. Zawadzkiem). Wyd. Geol., Warszawa 1974.
 39. Produkcja roślinna (zespołowa). Podręcznik dla uczniów zasadniczych szkół rolniczych. PWRiL, Warszawa 1980; wyd. II, 1983; wyd. III, 1985.
 40. Gleboznawstwo. Podręcznik dla studentów akademii rolniczych (zespołowa). PWRiL, Warszawa 1981.
 41. Klasyfikacja gleb i kompleksy glebowo-rolnicze. Poradnik nawożenia i ochrony roślin. Agrochem. 1984/85.
 42. Badanie gleb w laboratorium i w polu (z S. Uziakiem, Z. Klimowiczem, J. Melke). Przewodnik do ćwiczeń z gleboznawstwa dla studentów biologii i geografii. UMCS, Lublin 1987.

Oprócz wymienionych w wykazie publikacji w dorobku znajduje się ponad 140 pozycji, obejmujących prace badawcze o charakterze przyczynków, doniesienia, artykuły naukowe i popularnonaukowe, artykuły popularne, broszury, recenzje i inne. Ponadto należy wspomnieć o 4 patentach, opracowanych ze współpracownikami.

ПАМЯТИ ПРОФЕССОРА БОГДАНА ДОБЖАНЬСКОГО (1909–1987)

15 июля 1987 года в Варшаве в возрасте 78 лет скончался профессор доктор, действительный член Польской Академии Наук Богдан Добжаньский.

Проф. Б. Добжаньский родился на Украине, среднюю школу окончил в Пулавах, высшее сельскохозяйственное образование получил в 1934 г. во Львовском политехническом институте, где потом работал несколько лет и в 1939 г. защитил докторскую диссертацию.

Научная деятельность проф. Добжаньского связана, главным образом, с Люблином. Здесь он жил в 1946–69 гг., защитил диссертацию на звание доцента, стал профессором, а затем членом ПАН.

Деятельность проф. Б. Добжаньского была многосторонней, причем он достиг больших успехов как в научно-педагогической, так и в научно-организаторской деятельности.

Проф. Добжаньский был автором 300 работ (в основном научноисследовательских) в области генезиса, систематики и эволюции почв, динамики свойств, физики, эрозии и картографии почв (сотрудничал с ФАО), учебников, пособий и научно-популярных публикаций.

Он создал собственную школу почвоведения, воспитал и подготовил много ученых и специалистов. Под руководством проф. Добжаньского было написано и защищено 30 докторских диссертаций, авторы 15 из них затем защитили диссертации на звание доцента, 9 — стали профессорами. Больше 200 студентов написали под научным руководством профессора Добжаньского дипломные (магистерские) работы.

В Люблине проф. Добжаньский руководил кафедрой почвоведения сельскохозяйственного факультета Университета Марии Кюри-Склодовской и Сельскохозяйственной академии, кафедрой почвоведения на факультете биологии и наук о земле этого университета, лабораторией мелиорационного почвоведения и Институтом агрофизики Польской Академии Наук. Был ректором Университета Марии Кюри-Склодовской и Сельскохозяйственной академии, редактором секции сельскохозяйственных наук *Annales*, издаваемых Университетом, и главным редактором журнала *Polish Journal of Soil Science*.

С 1969 г. и до смерти проф. Добжаньский живет в Варшаве, где руководит кафедрой почвоведения в Сельскохозяйственной академии, является заместителем научного секретаря ПАН, секретарем Отдела сельскохозяйственных и лесных наук, председателем Комитета почвоведения и сельскохозяйственной химии и Комитета агрофизики.

Кроме того, проф. Добжаньский был членом многих научных обществ как в стране, например Польского общества почвоведов (организатором отделения общества в Люблине и вице-председателем его Главного правления), так и за рубежом.

Деятельность проф. Б. Добжаньского была отмечена правительственными и государственными наградами. Он был доктором honoris causa Университета Марии Кюри-Склодовской и Сельскохозяйственной академии в Люблине и Ольштыне, почетным членом Венгерской Академии Наук, Академии сельскохозяйственных наук СССР и Академии сельскохозяйственных наук ГДР.

Проф. Б. Добжаньский был человеком огромной культуры, доброжелательным и внимательным к людям и поэтому пользовался огромным уважением и симпатией окружающих.

Польская наука понесла огромную утрату, потеряла выдающегося ученого и организатора в области почвоведения, замечательного педагога и воспитателя молодежи, человека большого ума и сердца.

THE LATE PROFESSOR BOHDAN DOBRZAŃSKI (1909-1987)

On July 15, 1987, died in Warsaw Bohdan Dobrzański, professor emeritus, full member of the Polish Academy of Sciences.

Professor Bohdan Dobrzański was born in Ukraine. He matriculated from the secondary school in Puławy and in 1934 completed his agricultural studies at the Lwów Polytechnic, in which he worked for several years and obtained his doctor's degree in agricultural sciences in 1939.

The activities of the late Professor Dobrzański were versatile which resulted in great achievements both in his research and didactic work as well as in the organization of scientific centers.

He was author of about 300 works (largely scientific-research publications) concerning the genesis, systematics and evolution of soils, dynamics of properties, physics, erosion and cartography of soils (co-operated with FAO), and author of manuals, handbooks, guidebooks and popularized scientific papers.

Prof. B. Dobrzański created his own pedological school and educated numerous soil scientists and specialists for agriculture. Under his supervision 30 persons wrote their doctor's dissertations of whom 15 have obtained their habilitated PhD's and 9 are professors. Over 200 students guided by him wrote their master's theses.

In Lublin, Professor Dobrzański was head of the Department of Soil Science at the Agricultural Faculty of the Maria Curie-Skłodowska University and then of the Agricultural Academy, of the Soil Science Department at the Faculty of Biology and Earth Sciences of the University, of the Laboratory of Land Reclamation Pedology and of the Institute of Agrophysics of the Polish Academy of Sciences. He was rector of the Maria Curie-Skłodowska University and Agricultural Academy and also editor of the agricultural section of *Annales UMCS* and chief editor of *Polish Journal of Soil Science*.

From 1969, Professor B. Dobrzański lived in Warsaw, where he directed the Soil Science Department at the Warsaw Agricultural University. He was deputy of the scientific secretary of the Polish Academy of Sciences, secretary of the Division of Agricultural and Forest Sciences and Chairman of the Committee of Soil Sciences and Agricultural Chemistry and of the Committee of Agrophysics.

He belonged to numerous Polish and foreign scientific societies, being particularly active in the Polish Society of Soil Science (organizer of its Lublin Division and vice-president of its Headquarters).

In recognition of his great merits and scientific achievements Professor B. Dobrzański was awarded several of the highest distinctions and prizes from the state. He was conferred doctor's degreee *Honoris Causa* by the Maria Curie-Skłodowska University and the Agricultural Academy in Lublin and Olsztyn. He was appointed honorary member of the Hungarian Academy of Sciences, the All-Union Agricultural Academy of Sciences in the USSR and of the GDR Agricultural Academy of Sciences.

Professor Dobrzański's considerable culture and friendliness won him great affection and honour.

By the death of Professor Bohdan Dobrzański the Polish science has lost an eminent scholar in pedology, outstanding teacher and educationist, and a noble, upright and highly respected person.

Prof. dr S. Uziak
Zakład Gleboznawstwa UMCS
Akademicka 19, 20-033 Lublin

Praca wpłynęła do redakcji w październiku 1987 r.